

Els infants que pertanyen a famílies amb menor nivell socioeconòmic pateixen més problemes de salut

- La crisi econòmica dels darrers anys ha tingut un gran impacte en les famílies més vulnerables, i en la salut dels infants
- Els infants amb menor nivell socioeconòmic tenen més trastorns de salut mental, més obesitat i/o malnutrició, problemes odontològics i oftalmològics
- Corren el risc d'arribar a adults amb pitjor salut, menor nivell educatiu i menor nivell socioeconòmic que la resta si no s'actua
- Un centenar d'entitats socials s'han reunit avui en la primera Jornada sobre pobresa infantil i salut, organitzada per l'Hospital Sant Joan de Déu i l'Associació Educativa Nou Quitxalles, per debatre com frenar aquesta tendència
- Han fet pública una declaració en la qual fan una crida a la societat civil, entitats socials i administracions a actuar conjuntament, dedicar més recursos per combatre la pobresa infantil i desenvolupar intervencions comunitàries integrals

En els darrers anys la pobresa infantil ha augmentat a Catalunya. Segons dades de l'IDESCAT un 29% dels infants catalans (prop de mig milió) es trobaven en risc de pobresa l'any 2015. La situació derivada de la crisi econòmica dels darrers anys ha tingut un gran impacte en les famílies i col·lectius més vulnerables perquè ha limitat la seva renda (degut a l'alta taxa d'atur i la baixada dels salaris) i, en conseqüència, ha empitjorat les seves condicions de vida, treball i habitatge. I els infants que pertanyen a aquestes famílies ho han patit directament en tots els aspectes i, en concret, en el seu estat de salut.

L'estat de salut dels infants depèn en bona part del nivell socioeconòmic dels seus progenitors i els que pertanyen a famílies amb menor nivell socioeconòmic presenten més problemes de salut, un fet que pot tenir conseqüències nefastes en altres àmbits com l'educatiu i el social, i condicionar el seu futur. Aquesta situació es veu agreujada en el cas dels infants que tenen discapacitats o malalties cròniques i que encara pateixen més l'impacte de la pobresa en la seva salut per què de vegades la seva cura requereix de productes específics que les seves famílies no poden comprar.

Els infants que pertanyen a famílies amb pocs recursos corren el risc d'arribar a adults amb pitjor salut, menor nivell educatiu i menor nivell socioeconòmic que la resta si no s'actua. Per això, els organitzadors de la primera Jornada sobre la pobresa infantil i salut, que s'ha celebrat avui a l'Hospital Sant Joan de Déu, han fet pública una declaració en la qual fan una crida a la societat civil, entitats socials i administracions a actuar conjuntament per desenvolupar

intervencions comunitàries i integrals en els diferents entorns del nen i a dedicar més recursos per combatre la pobresa infantil. Aquesta declaració l'entregaran al Síndic de Greuges.

Un informe de l'Agència de Qualitat i Avaluació Sanitàries de Catalunya (AQUAS) sobre les desigualtats socioeconòmiques en la salut (publicat al març de 2017) revela, a més, que els infants amb menor nivell socioeconòmic presenten fins a 5 vegades més morbiditat, consumeixen més fàrmacs (el triple de psicofàrmacs) que la resta de la població infantil, visiten amb més freqüència els centres de salut mental (5,9% de les nenes i un 11,4% dels nens enfront de l'1,3 i del 2,2% en les nenes i nens de major nivell socioeconòmic) i ingressen més als hospitals (45 nenes i 58 nens per cada 1.000 enfront de 13 i 26, respectivament) i especialment als hospitals psiquiàtrics.

Un centenar d'entitats socials s'han reunit avui en el marc de la primera Jornada sobre la Pobresa Infantil i salut que organitza l'Hospital Sant Joan de Déu i l'Associació Educativa Nou Quixalles per compartir les iniciatives que estan duent a terme en l'actualitat per intentar canviar aquesta tendència. Aquestes entitats han detectat que els infants amb menys recursos presenten amb més freqüència obesitat i/o malnutrició; problemes de salut mental; problemes de salut bucodental i problemes oftalmològics.

Obesitat i/o malnutrició

Els infants en risc d'exclusió social presenten més obesitat que la resta de la població infantil i, per tant, tenen més risc de patir-ne altres malalties en arribar a l'edat adulta. Un estudi de Save the Children xifra en un 10% més el percentatge d'infants amb pocs recursos que són obesos respecte a la resta de la població infantil (un 33% enfront d'un 23%).

Uns mals hàbits alimentaris i la manca de recursos en són les causes. Alguns infants no tenen bons hàbits alimentaris, no practiquen activitats extraescolars esportives per manca de recursos, mengen molts productes rics en greixos –pel seu cost, més assequible- o es salten àpats perquè les seves famílies no disposen de recursos per comprar-ne.

Diverses entitats han impulsat a Catalunya iniciatives per combatre aquesta tendència. La Fundació Probitas i l'entitat Fundisoc, per exemple, organitzen casals d'estiu per garantir que els menors amb menys recursos puguin menjar un plat nutritiu al dia durant els períodes no lectius. Probitas, a més, té un programa per garantir que els menors més vulnerables d'educació infantil i primària rebin un esmorzar saludable i organitza tallers per promoure en aquests infants i les seves famílies una alimentació saludable i la pràctica de l'esport.

La Fundació l'Esperança ajuda a les dones sense recursos que acaben de ser mares a recuperar-se del part i els ensenyen, a través de sessions informatives i tallers interactius, a alimentar els seus fills, conèixer les malalties comuns que poden tenir i saber com abordar-les.

Salut Mental

La crisi econòmica ha tingut un impacte directe en la salut dels infants i adolescents, i especialment en els que pertanyen a famílies amb menys recursos. L'Hospital Sant Joan de Déu ha constatat que en els darrers anys s'ha produït un notable augment dels infants que

presenten trastorns d'adaptació i que es manifesten de manera diversa –en forma d'ansietat o conductes agressives, per exemple- segons el caràcter del nen.

Una exposició perllongada a situacions d'estrès, com la que viuen molts nens que pertanyen a famílies sense recursos, impedeix als infants aprendre a gestionar les seves emocions i els incapacita per fer front a noves situacions d'estrès, perquè en el seu entorn no disposen d'eines per fer-ho. A més, diversos estudis demostren que l'estrès fa augmentar la hormona del cortisol i que una exposició perllongada en el temps pot predisposar a la persona a patir més problemes de salut, no tan sols mentals sinó també físics.

Entitats com l'Associació Juvenil Esquitx o la Fundació Nou Barris per a la Salut Mental han impulsat iniciatives per donar suport a aquests infants. La primera, que actua a Sabadell, treballa per oferir a més d'un centenar d'infants d'entre 3 i 16 anys un espai on puguin expressar les seves emocions i donar-los eines per què aprenguin a gestionar-les. La segona creat un servei d'atenció en salut mental als infants que han patit desemparament i han estat tutelats per la DGAIÀ. L'Associació Cultura Tretze acompanya els joves nouvinguts per ajudar-los a superar el dol migratori.

Problemes de salut bucodental

La xarxa de centres socioeducatius de la Fundació Pere Tarrés va fer al 2016 un estudi per avaluar la salut bucodental dels infants de famílies amb rendes per sota de la mitjana de Barcelona. Van descobrir que el 66% presentaven afeccions que requerien tractament; tenien càries en una mitjana de 4 dents i el 65% no havia anat mai al dentista ni tenia l'hàbit de raspallar-se les dents.

Diferents entitats han endegat iniciatives per promoure bons hàbits de salut bucodental en aquest col·lectiu. És el cas del Centre Obert El Submarí-Fundació Mans a les Mans, que des de l'any 2012 té un programa per fomentar l'hàbit de rentar-se les dents entre els infants en situació vulnerable i ensenyar-los a fer-ho correctament. També ha dut a terme iniciatives per facilitar el tractament als infants que presenten afeccions atès que es tracta d'una prestació no coberta per la sanitat pública.

Problemes oftalmològics

Alguns infants de famílies amb renda baixa presenten fracàs escolar degut a una mala visió. Com no veuen el que s'escriu a la pissarra o no poden llegir amb nitidesa un llibre, no segueixen el ritme de les classes. Sovint els seus pares o no detecten el problema o no disposen de recursos per resoldre'l, per comprar-li unes ulleres.

En aquest context, la Fundació Centre Obert Joan Salvador Gavina, en col·laboració amb la Fundació Ramon Martí i Bonet contra la ceguera i la Vista Clínica Oftalmològica Tetuan, han impulsat un programa per acompanyar aquests infants a fer-se una revisió oftalmològica i facilitar-los, a un preu molt reduït, ulleres si s'escau.